

УДК 351.741:364.1

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-14-127-135>

Холодов Сергій, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Kholodov Serhii, PhD student of the Department of Public Administration and Management at Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-0695-9754>

АНАЛІЗ ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

ANALYSIS OF THE CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS OF THE STUDY OF PUBLIC MANAGEMENT MECHANISMS IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF WAR VETERANS

Анотація. У статті проаналізовані наукові підходи до понятійно-категоріального апарату дослідження механізмів публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни. На підставі проведеного аналізу зазначено, що поняття «механізми публічного управління» в контексті соціального захисту ветеранів війни визначається як сукупність організаційних, правових, фінансових та процедурних інструментів, за допомогою яких держава реалізує політику підтримки ветеранів. Ці механізми є посередником між нормативно-правовими актами, що закріплюють права ветеранів, і практичними результатами для громадян, такими як соціальні виплати, пільги, медична та психологічна допомога, соціальні послуги та програми реінтеграції. У науковій літературі підкреслюється багатокомпонентність механізмів, що включає: інституційний компонент (державні органи, місцеве самоврядування, громадські організації ветеранів), нормативно-правовий компонент (закони, підзаконні акти, регламенти надання послуг), організаційно-управлінський компонент (планування, координація, контроль і моніторинг), фінансово-ресурсний компонент (бюджетні кошти, трансферти, гранти). Дослідження показують, що ефективність цих механізмів визначається взаємодією центральних і регіональних органів влади, громадських організацій ветеранів і недержавних провайдерів соціальних послуг, прозорістю процедур, чіткістю повноважень та наявністю системи моніторингу та оцінки результатів. Науковці підкреслюють, що інтегрований підхід, який поєднує правову, соціальну, економічну та психологічну підтримку, є ключовим для реалізації ефективної політики соціального захисту ветеранів війни. Категорія «соціальний захист» у цьому контексті виступає як цільова функція державного управління, а не лише як соціальна програма або пакет пільг. Вона передбачає реалізацію прав ветеранів, забезпечення їх соціальної стабільності, підтримку матеріального і психологічного добробуту та інтеграцію у суспільство.

Зазначено, що механізми публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни слід розглядати як комплекс організаційних, правових, фінансових та процедурних інструментів, за допомогою яких держава реалізує політику підтримки цієї категорії громадян. Вони забезпечують перетворення стратегічних цілей соціальної політики на конкретні управлінські дії, спрямовані на захист прав ветеранів, їх соціальне забезпечення та інтеграцію у суспільство.

Ключові слова: публічне управління, механізми публічного управління, соціальний захист, соціальна політика, соціальний захист ветеранів війни.

Abstract. The article analyzes scientific approaches to the conceptual and categorical apparatus of the study of public management mechanisms in the field of social protection of war veterans. Based on the analysis, it is noted that the concept of «public management mechanisms» in the context of social protection of war veterans is defined as a set of organizational, legal, financial and procedural instruments

through which the state implements a policy of supporting veterans. These mechanisms are an intermediary between regulatory and legal acts that enshrine the rights of veterans and practical results for citizens, such as social payments, benefits, medical and psychological assistance, social services and reintegration programs. The scientific literature emphasizes the multi-component nature of the mechanisms, which includes: an institutional component (state bodies, local governments, veterans' public organizations), a regulatory component (laws, by-laws, service provision regulations), an organizational and managerial component (planning, coordination, control and monitoring), a financial and resource component (budget funds, transfers, grants). Studies show that the effectiveness of these mechanisms is determined by the interaction of central and regional authorities, veterans' public organizations and non-state social service providers, the transparency of procedures, clarity of powers and the presence of a monitoring and evaluation system. Scientists emphasize that an integrated approach that combines legal, social, economic and psychological support is key to implementing an effective policy of social protection for war veterans. The category of «social protection» in this context acts as a target function of state administration, and not just as a social program or package of benefits. It provides for the implementation of veterans' rights, ensuring their social stability, supporting material and psychological well-being and integration into society.

Public administration mechanisms in the field of social protection of war veterans should be considered as a set of organizational, legal, financial and procedural instruments with the help of which the state implements a policy of supporting this category of citizens. They ensure the transformation of strategic goals of social policy into specific management actions aimed at protecting the rights of veterans, their social security and integration into society.

Keywords: public administration, public administration mechanisms, social protection, social policy, social protection of war veterans.

Постановка проблеми. Змістовне опрацювання понятійно-категоріального апарату, що використовується для дослідження механізмів публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни, має особливе значення в умовах сучасних трансформацій державної політики та зростання масштабів соціальних викликів. Після повномасштабної агресії проти України суттєво збільшилася кількість осіб, які набули статусу ветеранів, що вимагає чіткого наукового окреслення базових понять, категорій, дефініцій і управлінських інструментів, які визначають архітектоніку системи соціального захисту цієї групи. Без точності й узгодженості термінології неможливо формувати ефективні нормативно-правові механізми, проводити міжвідомчу координацію, проєктувати соціальні послуги та здійснювати моніторинг їх результативності.

Понятійно-категоріальна база виступає основою для об'єктивної ідентифікації потреб ветеранів, класифікації інструментів підтримки, визначення суб'єктів і об'єктів управління, а також для побудови прозорої моделі взаємодії держави, органів місцевого самоврядування, громадських інституцій і міжнародних партнерів. Чітке розуміння таких ключових понять, як «вразливість», «реінтеграція», «комплексна підтримка», «механізми публічного управління», «соціальна адаптація», «ветеранська політика» чи «державні гарантії», дозволяє уникнути розбіжностей у наукових підходах і практичній реалізації державних програм.

У наукових дослідженнях саме узгодженість термінів забезпечує можливість порівнювати підходи, гармонізувати українські практики з міжнародними стандартами, адаптувати найкращі моделі політик, застосовуваних у країнах з розвинутою системою підтримки ветеранів. Окреслення чіткої категоріальної основи дає змогу обґрунтовано оцінювати стан державної системи соціального захисту, виявляти прогалини та суперечності, прогнозувати управлінські рішення та підвищувати якість розроблення стратегічних документів.

Саме тому поглиблене вивчення понятійного апарату не лише визначає методологічну базу дослідження, а й створює необхідні умови для модернізації державної ветеранської політики, підвищення ефективності соціальних гарантій та формування комплексної системи підтримки, здатної забезпечити гідний рівень життя і всебічну інтеграцію ветеранів війни в суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження, присвячені вдосконаленню механізмів публічного управління у сфері соціальної політики щодо підтримки ветеранів війни, однозначно підкреслюють необхідність комплексного та системного підходу до реформування цієї сфери. Так, Г. Слозанська, Н. Горішна, Д. Бирик та І. Криницька акцентують увагу на забезпеченні реінтеграції ветеранів у суспільство, доступі до соціальних послуг, медичній та психологічній підтримці, а також на збереженні гідного рівня життя для цієї категорії громадян.

Дослідження Ю. Сачука та М. Звягінцевої підкреслюють важливість міжвідомчої координації у сфері соціальної політики. Автори наголошують на необхідності впровадження людиноцентричного підходу, коли пріоритетом стає індивідуальна адаптація послуг під конкретні потреби ветеранів.

Урядовий документ «Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року» визначає пріоритетні напрямки модернізації публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни, включаючи розвиток інфраструктури соціальних послуг, цифровізацію процесів та підвищення ефективності адміністрування. Аналогічно, аналітичний проєкт «Дослідження доступності послуг в Україні» аналізує державну політику на рівні практичної реалізації через Центри надання адміністративних послуг, оцінюючи їхню спроможність забезпечувати оперативний та якісний доступ ветеранів до соціальних сервісів.

Метою статті є системний аналіз понятійно-категоріального апарату дослідження механізмів публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни.

Виклад основного матеріалу. Наукові підходи до визначення поняття «механізми публічного управління» сформувалися під впливом розвитку управлінської думки та еволюції державного сектору. У вітчизняній та зарубіжній літературі це поняття розглядається не як статичний набір інструментів, а як динамічна сукупність засобів, процедур, методів і ресурсів, за допомогою яких публічна влада впливає на суспільні процеси, забезпечує реалізацію державної політики та досягає визначених цілей.

О. Оболенський пропонує розуміти механізми публічного управління як системно організовані інструменти впливу, що ґрунтуються на нормативно-правовій базі, організаційних структурах, фінансових і кадрових ресурсах, а також інформаційних потоках, які забезпечують управлінську діяльність держави [1]. Схожої позиції дотримується В. Малиновський, який наголошує, що механізми управління є «сукупністю методів, важелів, регуляторів та процедур, які забезпечують вплив суб'єктів державної влади на об'єкти управління» [2]. У цих трактуваннях акцент робиться на інструментальному характері механізмів та їх залежності від функцій держави.

Інституційний підхід до розуміння механізмів публічного управління представлений у працях С. Серьогіна та колективних виданнях і навчальних матеріалах, присвячених розвитку публічного управління в Україні. У межах цього підходу механізми публічного управління розглядаються як взаємодія формальних і неформальних інститутів, процедур прийняття рішень, управлінських практик та моделей поведінки, які структурують і визначають результативність реалізації державної політики.

Такі положення узгоджуються з інституційною традицією, розкритою у працях С. Серьогіна, зокрема в дослідженнях щодо інституційних засад публічної служби та організації державного управління [3], а також у роботах, присвячених аналізу публічної політики та інституційних механізмів державного управління, де інститути визначаються як нормативні й поведінкові рамки функціонування управлінських систем.

Погляди Т. Василевської на інституційну природу механізмів публічного управління ґрунтуються на її дослідженнях у сфері організаційно-правового забезпечення публічної служби, етики державного управління та розвитку інституцій публічної влади. У її працях, зокрема у монографії «Особистісні виміри етики державного службовця» [4] та низці статей, присвячених трансформації публічного управління, наголошується, що формальні й неформальні інститути, цінності, поведінкові норми та усталені моделі взаємодії суб'єктів влади визначають зміст, якість і результативність управлінських рішень. Т. Василевська підкреслює, що ефективність реалізації

державної політики залежить не лише від правових процедур, а й від рівня інституційної довіри, етичних стандартів, відповідальності публічних службовців і належної організаційної культури.

Таким чином, інституційний підхід у трактуванні механізмів публічного управління дозволяє бачити їх не як суто технічний набір інструментів, а як соціально обумовлену систему, що залежить від якості інститутів, рівня довіри, культурних норм, легітимності влади та взаємодії з громадянським суспільством.

Науковці, що працюють у галузі політики й адміністративних наук, зокрема Д. Осборн і Т. Геблер, наголошують на управлінських механізмах як на системі «стимулів, мотивацій та партнерств», що забезпечують участь різних акторів у виробленні і реалізації публічної політики [5]. У цьому контексті механізми виступають засобом не лише державного впливу, а й координації мережевої взаємодії між суб'єктами влади, бізнесом, громадськими організаціями та громадянами.

Сучасні підходи у працях К. Худ [6] пропонують класифікацію механізмів на чотири групи: нормативні (правила, стандарти, регламенти), організаційні (структури, повноваження, процедури), ресурсні (фінансові, матеріальні, кадрові ресурси), інформаційні (комунікація, моніторинг, оцінювання, електронне урядування). Така класифікація дозволяє дослідникам системно аналізувати інструментарій держави та визначати його ефективність у конкретних політичних секторах.

Узагальнення зазначених підходів дає змогу розглядати механізми публічного управління як комплексний феномен, що поєднує інституційну, правову, організаційну, соціальну та технологічну складові. Їх ефективність залежить від узгодженості управлінських структур, якості нормативного регулювання, достатності ресурсної бази, рівня професійної підготовки управлінців, а також відкритості влади та можливостей громадської участі.

Отже, аналіз наукових підходів дозволяє зробити висновок, що механізми публічного управління не зводяться лише до адміністративних інструментів, а формують цілісну систему, в якій поєднуються методи державного впливу, інституційні параметри, управлінські технології та соціальні взаємодії. Їх дослідження є ключовим для оцінювання якості публічної політики, виявлення дисфункцій у державному управлінні та формування моделей, здатних забезпечити ефективне та результативне виконання публічних функцій.

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що механізми публічного управління – це системно організовані способи, інструменти, процедури та засоби, за допомогою яких держава та органи місцевого самоврядування впливають на суспільні процеси з метою забезпечення ефективного розвитку, стабільності та задоволення публічних інтересів. Вони охоплюють правові, організаційні, економічні, інформаційні, кадрові, фінансові, політичні та інші інструменти, які дають змогу перетворювати державну політику на реальні дії й результати.

Тепер перейдемо до аналізу поняття «соціальний захист». Соціальний захист є складним багатовимірним феноменом, який досліджується представниками правознавства, соціології, політології, економіки та публічного управління, що зумовлює різноманітність наукових підходів до його трактування. У правничій традиції соціальний захист розглядається як гарантована державою система прав, заходів та інституцій, спрямованих на забезпечення належних умов життя й підтримку осіб у випадку соціальних ризиків. Так, Н. Болотіна підкреслює, що соціальний захист – це «право людини на отримання матеріальних та соціальних гарантій у разі настання несприятливих життєвих обставин, закріплене в Конституції та законодавстві» [7]. Подібну позицію займає В. Рошканюк, який визначає соціальний захист як функцію держави, спрямовану на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав громадян і їх матеріальну підтримку у випадках соціальних ризиків» [8].

Для нормативно-правового підтвердження цієї точки зору можна також послатися на тлумачення Конституційного Суду України щодо права на соціальний захист (ст. 46 Конституції): право громадян на соціальний захист охоплює забезпечення в разі втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття, старості тощо – тобто державні гарантії як складова соціального захисту [9].

У соціологічному підході соціальний захист трактується ширше – як соціальний інститут, покликаний мінімізувати нерівність, компенсувати наслідки соціальних ризиків і забезпечити інтеграцію вразливих груп у суспільне життя. П. Блау та Р. Мертон підкреслювали, що система соціального захисту виконує функцію підтримання соціальної рівноваги, запобігаючи маргіналізації та соціальним конфліктам [10]. З позицій сучасної європейської соціології соціальний захист – це «сукупність механізмів суспільної солідарності, спрямованих на зниження ризику бідності» [11].

У політичній науці соціальний захист розглядається як напрям державної політики, що визначає роль держави у забезпеченні добробуту та перерозподілі ресурсів. Зокрема, Т. Маршалл розглядав соціальний захист у контексті еволюції соціальних прав громадян, наголошуючи на їх невід'ємності від громадянства [12]. У сучасному науковому дискурсі соціальної політики (Е. Лібанова, В. Геець) соціальний захист розглядається як ключова складова державної соціальної політики, спрямована на зниження соціальних ризиків, підтримку вразливих груп населення та забезпечення соціальної стійкості суспільства. Дослідження Е. Лібанової у сфері бідності, нерівності та людського розвитку підтверджують, що соціальний захист не може функціонувати ізольовано, оскільки він інтегрований у політику зайнятості, охорони здоров'я, соціального страхування та політику доходів. У своїх працях вона наголошує, що лише комплексний, взаємопов'язаний підхід до цих напрямів дозволяє формувати ефективну модель соціальної підтримки та забезпечувати соціальну справедливість [13].

Подібної позиції дотримується й В. Геець, який розглядає соціальний захист як інструмент забезпечення соціальної стабільності та елемент стратегії збалансованого соціально-економічного розвитку, наголошуючи на його функції зменшення нерівності та підтримання соціальної згуртованості [14].

Соціальний захист у сфері державного управління є складним багатовимірним поняттям, яке формувалося під впливом наукових розвідок учених у галузях державного управління, соціальної політики, соціальної роботи та права. Одним із провідних підходів у вітчизняній науці є трактування соціального захисту як державної системи організаційно-правових, економічних та управлінських заходів, спрямованих на підтримку соціально вразливих груп населення та мінімізацію соціальних ризиків. Дослідники підкреслюють, що в умовах сучасних трансформацій держави соціальний захист не обмежується лише соціальними виплатами, а охоплює стратегічне планування, управління ресурсами, моніторинг та інституційний розвиток.

Зокрема, М. Кравченко у своїх дослідженнях наголошує на необхідності інституційної модернізації системи соціального захисту, визначаючи її як упорядковану сукупність органів влади, процедур і управлінських рішень, спрямованих на гарантування соціальної безпеки та доступності соціальних послуг. Авторка аналізує моделі публічного управління соціальним захистом у зарубіжних країнах та можливості їхньої імплементації в Україні, підкреслюючи вирішальну роль держави у координації суб'єктів, формуванні стандартів послуг та забезпеченні інтегрованого підходу. Її праці, присвячені реформуванню системи соціального захисту населення, безпосередньо стосуються управлінських механізмів, організаційної структури та функцій відповідальних інституцій [15].

Вагомий внесок у розвиток теоретичних підходів зробив В. Трощинський, який розглядає соціальний захист як ключовий компонент державної соціальної та гуманітарної політики. У його працях соціальний захист постає як система державних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення соціальної стійкості та зменшення нерівності. Він підкреслює взаємозв'язок між соціальним захистом, демографічними процесами та інституційною здатністю держави реалізовувати ефективну соціальну політику. В. Трощинський у співавторстві редагував навчальні видання, у яких соціальний захист представлений у структурі механізмів публічної політики, включно з нормативними, організаційними та управлінськими аспектами [16].

Значний внесок належить також В. Новікову, який у своїх роботах формує термінологічні й методологічні засади поняття «соціальний захист», розглядаючи його як систему інституційно закріплених заходів, спрямованих на запобігання соціальним ризикам та забезпечення соціального

добробуту. В.Новіков приділяє увагу структурі механізмів соціального захисту – від нормативного забезпечення до управління соціальними трансфертами та соціальними послугами. Його підходи є важливими для сфери державного управління, адже вони окреслюють межі компетенцій держави та визначають критерії ефективності політики [17].

Узагальнюючи, зазначені дослідники розглядають соціальний захист у державному управлінні як інструмент реалізації соціальної політики, сформований на основі інституційних, нормативних та управлінських механізмів. Незважаючи на різні методологічні підходи – інституційний, адміністративно-управлінський, соціально-політичний – усі вони погоджуються, що соціальний захист є ключовою функцією держави, яка забезпечує соціальну безпеку, зменшення нерівності та стійкість суспільного розвитку.

Таким чином, у науковій літературі сформувалося кілька підходів до розуміння соціального захисту: правовий (акцент на нормах і гарантіях), соціологічний (як інститут суспільної солідарності), політичний (як інструмент державної політики), управлінський (як механізм організації та забезпечення соціальних програм), а також економічний, в межах якого соціальний захист розглядається як система перерозподілу ресурсів з метою мінімізації соціальних ризиків.

Узагальнюючи, соціальний захист постає не просто як сукупність соціальних виплат чи адміністративних процедур, а як багатовимірна категорія, що охоплює правові, економічні, політичні та соціальні механізми забезпечення добробуту населення. Його сутність полягає у поєднанні державних гарантій, суспільної солідарності та інституційних механізмів, спрямованих на зменшення соціальних ризиків, запобігання бідності та збереження соціальної стабільності. Саме міждисциплінарний підхід дає можливість найбільш повно окреслити зміст поняття «соціальний захист» та розуміти його як ключовий інструмент розвитку сучасної соціальної держави.

Сучасні дослідження соціального захисту ветеранів війни в Україні охоплюють різні наукові ракурси – правовий, соціально-політичний, управлінський, трудовий та соціально-психологічний. Так, Л. Сіньова здійснює порівняльний аналіз систем захисту ветеранів в Україні та за кордоном, акцентуючи на правових гарантіях, адаптації та соціалізації ветеранів після участі у бойових діях [18]. Г. Слозанська, Н. Горішна, Д. Бибик, І. Криницька підкреслюють роль соціальних послуг, психологічної підтримки та реінтеграції як ключових інструментів соціального захисту, особливо в умовах воєнного та післявоєнного часу, наголошуючи на комплексному підході до потреб ветеранів і їхніх родин [19]. С. Сівков досліджує адміністративно-правові та управлінські інструменти, що забезпечують реінтеграцію ветеранів, координацію дій органів влади та взаємодію з громадськими організаціями, підкреслюючи необхідність узгодженості інституцій та прозорості процедур [20].

Об'єднуючи висновки цих авторів, можна констатувати, що соціальний захист ветеранів війни є багатовимірною системою, яка поєднує правові гарантії, соціальні та економічні пільги, психологічну підтримку, трудову інтеграцію та комплексне адміністрування на різних рівнях влади. Ефективність такої системи визначається взаємодією державних інституцій, громадських організацій та недержавних провайдерів соціальних послуг, прозорістю управлінських процедур, чіткістю законодавчих норм та наявністю механізмів контролю і моніторингу. Усе це дозволяє гарантувати мінімальні стандарти добробуту, сприяти соціальній стабільності та інтеграції ветеранів у цивільне життя, забезпечуючи реалізацію державної політики у сфері соціального захисту саме як комплексної та системної категорії.

Проведений аналіз дає підстави зазначити, що механізми публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни слід розглядати як комплекс організаційних, правових, фінансових та процедурних інструментів, за допомогою яких держава реалізує політику підтримки цієї категорії громадян. Вони забезпечують перетворення стратегічних цілей соціальної політики на конкретні управлінські дії, спрямовані на захист прав ветеранів, їх соціальне забезпечення та інтеграцію у суспільство. Механізми виконують функцію посередника між нормативно-правовими документами, що закріплюють права ветеранів, і практичними результатами, які відчуває громадянин у вигляді соціальних виплат, пільг, медичної допомоги, психологічної підтримки та соціальних послуг.

Науковці підкреслюють, що ефективність таких механізмів визначається взаємодією кількох компонентів. Першим компонентом є інституційний, який включає державні органи, спеціалізовані структури у сфері соціального захисту, а також місцеве самоврядування, що відповідають за впровадження політики та координацію дій на різних рівнях. Другим компонентом є нормативно-правовий, що визначає рамки діяльності, регламентує права ветеранів, встановлює процедури надання соціальних послуг, порядок фінансування та контроль за виконанням державних програм. Третім компонентом є організаційно-управлінський, який охоплює планування програм, розподіл ресурсів, контроль і моніторинг ефективності заходів, а також аналіз результатів для коригування політики. Четвертим компонентом є фінансово-ресурсний, що передбачає механізми мобілізації та розподілу бюджетних коштів, соціальних трансфертів і грантових програм для забезпечення належного рівня підтримки ветеранів.

Важливою складовою механізмів публічного управління є координація між центральними та регіональними органами влади, громадськими організаціями ветеранів та недержавними соціальними провайдером. Така взаємодія дозволяє забезпечити комплексний підхід, враховувати регіональні особливості, потреби конкретних категорій ветеранів і підвищувати результативність політики. Наукові дослідження підкреслюють, що ефективність механізмів публічного управління соціальним захистом залежить від узгодженості інституцій, прозорості процедур, чіткого розмежування повноважень і відповідальності, а також від наявності системи моніторингу та оцінювання результатів.

Застосування механізмів у сфері соціального захисту ветеранів війни передбачає комплексну реалізацію політики: від встановлення прав ветеранів у законодавстві та розробки стандартів надання послуг до забезпечення ресурсного та кадрового потенціалу органів управління. Це дозволяє гарантувати доступ ветеранів до соціальних благ, забезпечити їхню соціальну стабільність і сприяти інтеграції у суспільство після військової служби.

Таким чином, механізми публічного управління у сфері соціального захисту ветеранів війни є системним інструментарієм, що забезпечує перетворення державних політичних рішень у конкретні дії та результати, забезпечуючи реалізацію прав ветеранів, ефективність соціальної політики та стабільність соціальної системи. Вони інтегрують нормативно-правові, організаційні, фінансові та інституційні компоненти, що взаємодіють у єдиній системі державного управління, і є ключовим чинником успішного функціонування системи соціального захисту.

Висновки. На підставі проведеного аналізу слід зазначити наступне. По-перше, поняття «механізми публічного управління» в контексті соціального захисту ветеранів війни визначається як сукупність організаційних, правових, фінансових та процедурних інструментів, за допомогою яких держава реалізує політику підтримки ветеранів. Ці механізми є посередником між нормативно-правовими актами, що закріплюють права ветеранів, і практичними результатами для громадян, такими як соціальні виплати, пільги, медична та психологічна допомога, соціальні послуги та програми реінтеграції.

По-друге, у літературі підкреслюється багатокомпонентність механізмів, що включає: інституційний компонент (державні органи, місцеве самоврядування, громадські організації ветеранів), нормативно-правовий компонент (закони, підзаконні акти, регламенти надання послуг), організаційно-управлінський компонент (планування, координація, контроль і моніторинг), фінансово-ресурсний компонент (бюджетні кошти, трансферти, гранти).

По-третє, дослідження показують, що ефективність цих механізмів визначається взаємодією центральних і регіональних органів влади, громадських організацій ветеранів і недержавних провайдерів соціальних послуг, прозорістю процедур, чіткістю повноважень та наявністю системи моніторингу та оцінки результатів. Науковці підкреслюють, що інтегрований підхід, який поєднує правову, соціальну, економічну та психологічну підтримку, є ключовим для реалізації ефективної політики соціального захисту ветеранів війни.

По-четверте, категорія «соціальний захист» у цьому контексті виступає як цільова функція державного управління, а не лише як соціальна програма або пакет пільг. Вона передбачає

реалізацію прав ветеранів, забезпечення їх соціальної стабільності, підтримку матеріального і психологічного добробуту та інтеграцію у суспільство.

ПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Оболенський О.О. Державне управління та державна служба: сучасні напрями розвитку; Одеська національна юридична академія. Одеса: АО БАХВА, 2003. 319 с.
2. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. 3-тє вид. переробл. та допов. Київ: Атіка, 2009. 608 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovskyi_Valentyn/Derzhavne_upravlinnia.pdf?PHPSESSID=7b6adjgcbg8nnle40kcv4dtj8t5 (дата звернення: 26.08.2025).
3. Публічна служба: навч. посіб. / С.М. Серьогін, Н.А. Липовська, Є.І. Бородин [та ін.]; за заг. ред С.М. Серьогіна. Дніпро: ГРАНІ, 2018. 384 с.
4. Василевська Т. Е. Особистісні виміри етики державного службовця: монографія; Національна академія державного управління при Президентові України. Київ: НАДУ, 2008. 336 с.
5. Osborne D, Gaebler T. Reinventing Government. Reading, MA: Addison-Wesley, 1992. 405 p.
6. Hood C. The Tools of Government. London: Macmillan, 1983.
7. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. Київ, 2005. 615 с.
8. Рошканюк В.М. Категорія «соціальний захист» в праві соціального забезпечення України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Право*. 2012. Вип. 18. С. 108–111. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c6f59ef2-7cd7-43d6-9470-efc07f867f1e/content> (дата звернення: 26.08.2025).
9. Право на соціальний захист. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/446-pravo-na-socialnyy-zahyst?utm.com> (дата звернення: 26.08.2025).
10. Merton R. K. Social Theory and Social Structure (Enlarged ed.). New York, NY: The Free Press, 1968.
11. Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism. Princeton, 1990. URL: <https://lanekenworthy.net/wp-content/uploads/2017/03/reading-espingandersen1990pp9to78.pdf> (дата звернення: 26.08.2025).
12. Marshall T. H. Citizenship and social class and other essays. Cambridge: Cambridge University Press, 1950. URL: <https://s3.us-west-1.amazonaws.com/p-library/books/b22baab2fe1f967c2346fb58c091c630.pdf> (дата звернення: 26.08.2025).
13. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: колект. монографія: у 2 т. / [Е. М. Лібанова та ін.; за ред. Е. М. Лібанової]; НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. 436 с.
14. Геєць В.М., Близнюк В.В., Никифоров О.І. Актуальні аспекти політики соціальної якості в постконфліктній економіці України. *Економіка України*. 2022. № 6. С. 3–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EKUk_2022_6_3 (дата звернення: 26.08.2025).
15. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт наукових досліджень. *Актуальні проблеми державного управління*. 2010. №2. С. 41–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_7 (дата звернення: 26.08.2025).
16. Соціальна і гуманітарна політика: підручник / [авт.кол.: В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, М.В. Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського. Київ: НАДУ, 2016. 792 с.
17. Новіков В. Соціальний захист: термінологічне визначення, основи та засоби управління. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 3. С. 79–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2024_3_7 (дата звернення: 26.08.2025).
18. Сінцова Л.М. Соціально-правовий захист ветеранів війни: міжнародний досвід. *Право та інновації*. 2025. №2 (50). URL: <https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/1283/928> (дата звернення: 26.08.2025).
19. Слозанська Г., Горішна Н., Биби́к Д., Криницька І. Соціальна підтримка ветеранів/ветеранок російсько-української війни та їх сімей у воєнний та повоєнний час. *Social Work and Education*. 2023. № 10(1). С. 47–62. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.5>.
20. Serhiy Sivkov. Administrative and legal mechanisms of reintegration of war veterans in the conditions of a special period. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2025. № 3. <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.3.14>.

REFERENCES

1. Obolenskyi, O.O. (2003). *Derzhavne upravlinnia ta derzhavna sluzhba: suchasni napriamy rozvytku [State administration and civil service: modern directions of development]*; Odeska natsionalna yurydychna akademiia. Odesa: AO BAKhVA [in Ukrainian].
2. Malynovskyi, V.Ya. (2009). *Derzhavne upravlinnia: Navchalnyi posibnyk [State administration: Textbook]*. 3-tie vyd. pererobl. ta dopov. Kyiv: Atika. Retrieved from https://shron1.chtyvo.org.ua/Malynovskyi_Valentyn/Derzhavne_upravlinnia.pdf?PHPSESSID=7b6adjgcbg8nnle40kcv4dtj8t5 [in Ukrainian].
3. Serohin, S.M., Lypovska, N.A., & Borodin, Ye.I. (2018). *Publiczna sluzhba: navch. posib. [Public service: textbook]*. Dnipro: HRANI [in Ukrainian].
4. Vasylevska, T.E. (2008). *Osobystisni vymiry etyky derzhavnoho sluzhbovtzia : monohrafiia [Personal dimensions of the ethics of a civil servant: monograph]*; Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
5. Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government*. Reading, MA: Addison-Wesley [in English].
6. Hood, C. (1983). *The Tools of Government*. London: Macmillan [in English].

7. Bolotina, N.B. (2005). *Pravo sotsialnoho zakhystu Ukrainy [The Law of Social Protection of Ukraine]*: Navch. posib. Kyiv [in Ukrainian].
8. Roshkaniuk, V.M. (2012). Katehoriia „sotsialnyi zakhyst” v pravi sotsialnoho zabezpechennia Ukrainy [The category of "social protection" in the law of social security of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya Pravo - Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Law Series*, 18, 108-111. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c6f59ef2-7cd7-43d6-9470-efc07f867f1e/content> [in Ukrainian].
9. Pravo na sotsialnyi zakhyst [The right to social protection]. *ccu.gov.ua*. Retrieved from <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/446-pravo-na-socialnyy-zahyst?utm.com> [in Ukrainian].
10. Merton, R.K. (1968). *Social Theory and Social Structure (Enlarged ed.)*. New York, NY: The Free Press [in English].
11. Esping-Andersen, G. (1990). The Three Worlds of Welfare Capitalism. Princeton. *lanekenworthy.net*. Retrieved from <https://lanekenworthy.net/wp-content/uploads/2017/03/reading-espingandersen1990pp9to78.pdf> [in English].
12. Marshall, T.H. (1950). *Citizenship and social class and other essays*. Cambridge: Cambridge University Press. *s3.us-west-1.wasabisys.com*. Retrieved from <https://s3.us-west-1.wasabisys.com/p-library/books/b22baab2fe1f967c2346fb58c091c630.pdf> [in English].
13. Libanova, E.M. (2012). *Liudskyi rozvytok v Ukraini: transformatsiia rivnia zhyttia ta rehionalni dysproportsii: kolekt. monohrafiia: u 2 t. [Human development in Ukraine: transformation of the standard of living and regional disparities: collective monograph: in 2 vols.]*; NAN Ukrainy, In-t demohrafii ta sots. doslidzh. im. M. V. Ptukhy. Kyiv: In-t demohrafii ta sots. doslidzh. im. M. V. Ptukhy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
14. Heiets, V.M., Blyzniuk, V.V., & Nykyforuk, O.I. (2022). Aktualni aspekty polityky sotsialnoi yakosti v postkonfliktii ekonomitsi Ukrainy [Actual aspects of social quality policy in the post-conflict economy of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 6, 3-22. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2022_6_3 [in Ukrainian].
15. Kravchenko, M.V. (2010). Systema sotsialnoho zakhystu naselennia yak ob'ekt naukovykh doslidzhen [The system of social protection of the population as an object of scientific research]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Current problems of public administration*, 2, 41-47. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_7 [in Ukrainian].
16. Troshchynskyi, V.P., Skurativskyi, V.A., & Kravchenko, M.V. (2016). *Sotsialna i humanitarna polityka [Social and humanitarian policy]*. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
17. Novikov, V. (2024). Sotsialnyi zakhyst: terminolohichne vyznachennia, osnovy ta zasoby upravlinnia [Social protection: terminological definition, principles and means of management]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and Social Economy*, 3, 79-100. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2024_3_7 [in Ukrainian].
18. Sinova, L.M. (2025). Sotsialno-pravovyi zakhyst veteraniv viiny: mizhnarodnyi dosvid [Socio-legal protection of war veterans: international experience]. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 2 (50). Retrieved from <https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/1283/928> [in Ukrainian].
19. Slozanska, H., Horishna, N., Bybyk, D., & Krynytska, I. (2023). Sotsialna pidtrymka veteraniv/veteranok rosiisko-ukrainskoi viiny ta yikh simei u voiennyi ta povoiennyi chas [Social support of veterans of the Russian-Ukrainian war and their families during the war and post-war period]. *Social Work and Education*, 10(1), 47–62. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.5> [in Ukrainian].
20. Serhiy, Sivkov (2025). Administrative and legal mechanisms of reintegration of war veterans in the conditions of a special period. *Visegrad Journal on Human Rights*, 3. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.3.14> [in English].

Подано до редакції 27.08.25 р.
Прийнято до друку 30.10.25 р